

В. І. Меліхов

**СУБ'ЄКТ КУЛЬТУРНОЇ ПАМ'ЯТІ
В СУЧАСНІЙ ХОРЕОГРАФІЇ НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНИ**

V. Melikhov

**SUBJECT OF CULTURAL MEMORY
IN THE CONTEMPORARY CHOREOGRAPHY OF INDEPENDENT UKRAINE**

Практики пам'яті є невіддільною складовою сучасної культури. Українські воєнні реалії спонукають до оновлення національного концепту культурної пам'яті. Засоби художньої виражальності сучасної хореографії спроможні артикулювати індивідуальний досвід пам'яті, придатний до колективного сприйняття. Суб'єктність носія пам'яті потребує уваги культурології в питанні вивчення механізму формування цілісного хореографічного образу індивідуального досвіду війни як складової культурної пам'яті.

Дослідження культурної пам'яті засобами хореографічної виражальності здійснювали, зокрема, такі англomовні теоретики і практики танцю як В. Брайдшоу, Дж. Десмонд, Р. Мартін, Дж. Морріс. Проте український контекст сучасної хореографії в цьому питанні все ще не досліджений. Наприклад, поза увагою залишається суб'єкт культурної пам'яті в його здатності транслявати досвід війни засобами за допомогою мистецтва танцю.

Наукова та мистецька рецепції, можливості медіа, громадська думка та державна політика є складовими формування культурної пам'яті. Мистецький компонент відповідальний за формування цілісного образу минулого, окремих історичних постатей, процесів, явищ. Також дискусійним у питанні культурної пам'яті є конструювання образу повномасштабної війни, індивідуального досвіду її учасників і свідків.

У свою чергу, хореографія апелює до довербального рівня сприйняття, тоді як в основі музично-ритмічної образності знаходиться тіло танцюриста. Крім того, сучасна хореографія як сукупність різних технік і стилів кінця ХХ — початку ХХІ ст. враховує особистий досвід митця й уможливує відображення його індивідуальних вражень за допомогою засобів художньої виражальності танцю.

Мистецтво танцю відображує динаміку культури та є її невіддільною складовою. Нерозривний зв'язок хореографії з іншими складовими культури питомо зумовлює трансформаційні процеси в мистецтві танцю відповідно до змін в інших сферах культури. Тому рубіжні події в житті українського суспільства опосередковано відбивалися на сенсах мистецтва хореографії в Україні.

Згідно з А. Ассман, культурна пам'ять конструюється рівною мірою з усіх носіїв. Відтак, мистецтво танцю відповідає запитам суспільства зі збереження та осмислення минулого, водночас відтворюючи поточну ситуацію в музично-ритмічних образах. Так, сучасна хореографія в Україні розширила жанрове, тематичне й виражальне розмаїття від таких подій, як здобуття незалежності, Революції Гідності, а також АТО та ООС і повномасштабне російське збройне вторгнення.

Індивідуальний досвід митця у хореографічних творах зумовлений різновидом танцю і формою самого твору. Так, класична, бальна та народна хореографії демонструють чітку структуру твору, тоді як авторська позиція простежується у виборі твору, музичному супроводі й сценографії. Натомість рухи та рисунок танцю не припускають змін. У свою чергу модерний і постмодерний танець висвітлюють

авторську позицію на рівні пластичних форм і є дослідженням власних внутрішніх станів виконавців. У цілому спільним місцем сучасної хореографії є здатність танцю бути мистецькою рефлексією індивідуального досвіду війни.

Тематично конструювання культурної пам'яті в просторі сучасної хореографії здійснюється шляхом переосмислення феномену героїзму, відходу від ідеалізації війни, порушення питань імміграції, власної домівки як життєвої цінності, сирітства, фізичного каліцтва, насильства над жінками, страху, невизначеності, а також надії та незламності.

Вирішальним елементом, який відрізняє сучасну хореографію під час бойових дій, є медіа, зокрема соціальні мережі. Доступність хореографічної мови робить особисті акаунти українських танцюристів і сторінки театрів і танцювальних студій каналами інформування міжнародної спільноти про досвід війни цивільного населення. Інформативними є і ті сторінки, які припинили свою діяльність після 24 лютого 2022 р. Натомість вивчення медійного простору показало появу нових студій, освітніх проєктів і проведення заходів, що вказує на подальшу динаміку досліджуваного феномену.

Таким чином, засоби художньої виражальності сучасної хореографії вможливають конструювання індивідуального досвіду війни, чим долучають особисту мистецьку рефлексію до процесу створення культурної пам'яті про повномасштабне вторгнення. Хореографічна інтерпретація досвіду війни збагачує культурну пам'ять України на мікрорівні й виводить професійну хореографію в широкий культурний контекст.

А. М. Лузан

**ПЕРСОНІФІКОВАНА СКЛАДОВА
УКРАЇНСЬКОГО БІБЛІОТЕЧНОГО ІНСТИТУТУ В КОНТЕКСТІ ПОЛІТИЧНИХ
РЕПРЕСІЙ 1930-Х РР.: ЗУСМАН (ДАНІШЕВСЬКА) ДОРА МИРОНІВНА**

А. Luzan

**PERSONIFICATED COMPONENT OF UKRAINIAN LIBRARY INSTITUTE
IN THE CONTEXT OF POLITICAL REPRESSIONS OF THE 1930s:
ZUSMAN (DANISHEVSKA) DORA MYRONIVNA**

Становлення Харківської державної академії культури відбувалося в соціокультурному просторі 1930-х рр. Масові політичні чистки цього періоду стали трагічною сторінкою історії української культури. Зачепили вони й Український бібліотечний інститут (назва закладу з липня 1935 по серпень 1939 рр.). Серед представників інституції були репресовані персоналії або заарештовані як родичі репресованих. Відповідні матеріали можна побачити в особових та кримінальних справах, які зберігаються в архівах Харківської державної академії культури, Галузевому архіві Служби безпеки України та Державному архіві Харківської області.

Така доля не минула Зусман (Данішевську) Дору Миронівну — асистентку бібліотечного кабінету Всеукраїнського інституту комуністичної освіти (1934–1935 рр.), старшу лаборантку кафедри бібліотекознавства, викладачку та керівника практики здобувачів (1936–1941; 1947–1958 рр) Українського бібліотечного інституту (Харківського державного бібліотечного інституту з 1939 р.).